

kapitler, hvori Adams opsummerer USA anno 1800: fysisk, geografisk, befolkningsmæssigt i New England, Mellemstaterne, Syden. Dernæst kommer kapitlerne om Jeffersons »demokratiske« tiltrædelse som præsident i 1801, hans køb af Louisiana, hans mislykkede forsøg på embargo i forholdet til England og Napoleon, og derpå kapitlerne om »Madisons krig« med England 1812-15, hvorunder Adams får lejlighed til at vise patriotisk stolthed over USA's krigsindsats til søs. Endelig kommer så efter kapitlet om Ghent-freden (hvor Quincy Adams var med som forhandler) udvalgte afsnit fra Adams' afsluttende epilog-agtige kapitler, hvori der gøres status over USA anno 1817.

Bindet viser Adams' to karakteristiske sider: den alment dannede skribent som samtidig var historiker, plus hans analytiske evne især i tilslutning til repræsentative citater som i sig selv montageagtigt fører fremstillingen fremad og historioGRAFISK svarer til, hvad Adams' gode ven Henry James tilstræbte med »scenic presentation« i sit håndværk: romankunsten.

Hvis de øvrige bind i serien lever op til dette, må serien anbefales. Blandt andre bind kan nævnes: Nicolay and John Hay: *Lincoln* (forkortet ved Paul Angle); George Bancroft: *The History of the United States of America* (forkortet ved Russell B. Nye); og Moses Coit Tyler: *A History of American Literature, 1607-1783* (forkortet ved Archie H. Jones).

ERIK ARNE HANSEN

HELGE KLINT: Militærhistorie. Dansk Historisk Fællesforenings håndbøger. København 1970. 109 sider. 39,75 (26,50) kr.

I serien af DHFs håndbøger er udsendt en introduktion til militærhistorie af oberstløjtnant Helge Klint, der har været leder af Hærstabens militærhistoriske Sektion. Gennem de senere år har Klint samtidig været tilknyttet Historisk Institut ved Københavns Universitet og har som sådan afholdt øvelser over udvalgte militærhistoriske emner især inden for nordisk historie. I 1968 udsendte Klint kompendiet *Militærhistorisk Orientering*, der var beregnet som en kort introduktion til militærhistorien i forbindelse med undervisningen. Kompendiets hovedafsnit var en oversættelse og bearbejdelse af den norske søkrigshistoriker K. Kvams oversigtsartikel med titlen *Militærlitteraturens Klassikere* i Norsk Tidsskrift for Sjøvæsen 1961. Denne artikel havde Klint suppleret med et afsnit om atomalderen samt fortegnelser over de vigtigste hovedværker inden for nordisk militærhistorie og de biblioteker, arkiver og museer, der specielt vil være af interesse for den, som søger militærhistoriske studieobjekter.

Kompendiet er nu blevet udvidet og fremtræder som den her anmeldte bog. Af nye afsnit er der tilkommet et om *Militærhistorisk samvirke over grænserne* og et om dansk sømilitær historieskrivning, som lederen af Marinens Bibliotek, kommandørkaptajn J. Teisen, har skrevet.

Man har længe følt savnet af en introduktion eller en mindre håndbog i militærhistorie og dens særlige problematik. Efter at have fjernet sig fra den opfattelse, at historien var ensbetydende med den politiske og militære historie, har historievitenskaben efterhånden – synes det – ganske negligeret militær- og krigshistorien. Bogen er af Klint blevet forsynet med en indledning om begreberne krigs-

historie – militærhistorie. Det første begreb opfattes nu som en bestemt side af det sidste. Det er selvfølgelig rigtigt, at »krigshistorie omfatter dels selve krigsbegivenhedernes forløb, dels krigsvæsenets historie«, og at »de to emner ikke kan behandles hver for sig« (Gordon Norrie), men i den iøvrigt udmærkede indledning synes man dog ikke at få præciseret, hvad der for en historiker altid må være tilfældet, at der er stor forskel på det, der kan betegnes som *beskrivende militærhistorie* og *anvendt militærhistorie*, hvorunder militærteori må høre.

Den bog, der her foreligger, henvender sig ifølge sagens natur til en bredere kreds af historikere, historiestuderende, officerer og andre militærhistorisk interesserede, end det ovenfor omtalte kompendium. Set ud fra denne synsvinkel må man desværre sige, at udgivelsen af kompendiet med visse tillæg ikke er faldet heldigt ud. Klints *Militærhistorie* fremtræder nu som en heterogen oversigt, der flere steder bærer præg af, at dens forskellige afsnit ikke er blevet redigeret sammen til en enhed. Der er adskillige gentagelser i de forskellige afsnit – som eks. kan nævnes, at det af s. 8 fremgår, at det danske flyvevåben *har* oprettet en historisk sektion, mens man på s. 80 får at vide, at en sådan institutions etablering endnu er under overvejelse.

Hovedafsnittet i bogen er oversættelsen af den nævnte artikel af Kvam; et forhold, der iøvrigt ikke gøres opmærksom på! Oversigten indeholder samtidig en gennemgang af krigstaktikkens udvikling såvel til lands som til vands. (En meningsforstyrrende trykfejl findes på s. 43. Mahan blev først æresdoktor i 1893). De fleste af de i oversigten nævnte forfattere er således primært krigs- og militærteoretikere. Dette understreges også ved det afsnit om atomalderen (s. 46–50), som Klint selv har skrevet. Overgangen til den efterfølgende redegørelse for dansk militærhistorisk virksomhed bliver derfor temmelig brat. Her er vi nemlig ovre i militær- og krigshistorie i mere gængs betydning, d.v.s. beskrivende, med mammut-agtige generalstabsværker og »Udviklingen af den nationale Hær i Tiden 1614–1808« etc. Bogen bliver derved delt i to afdelinger, der ikke rigtigt falder i trit. Meget havde vistnok været vundet, hvis der i forbindelse med det militærteoretiske afsnit var blevet nævnt eller tilføjet betydelige beskrivende udenlandske militær- og krigshistoriske værker. Den historiker, der søger oplysninger om dansk militærhistorisk virksomhed, vil sandsynligvis ikke gå til den her anmeldte bog, men til Gordon Norries redegørelse i *Historisk Tidsskrift* 12. rk. I, s. 673–707 (og ikke som angivet i bogen på s. 68 i 11. rk. VI).

I afsnittet om historieskrivningen inden for Søværnet savner man en omtale af W. A. Graahs og J. C. Oldenburgs værker om dansk søkrigshistorie fra henholdsvis 1818 og 1883 samt Briand de Crèvecoeur. Desuden er der et par unøjagtigheder, således findes der adskillige marinehistoriske beretninger, der er meget ældre end det værk, der i afsnittet betegnes som det ældste kendte danske marinehistoriske værk udsendt 1713 (se f.eks. *Bibliotheca Danica* bd. III).

HANS CHRISTIAN BJERG